

CONSTITUIREA ȘI DEZVOLTAREA PATRIMONIULUI DE ARTĂ

Geta Barbu

Viața plastică băcăuană instituționalizată își are rădăcinile în perioada interbelică, mai exact în anul 1937, când pictorii Nicu Enea (1897-1960) și Ion Diaconescu (1915-1945) pun bazele Pinacotecii Municipale Bacău.

În decembrie 1957 se înregistrau în inventarul secției de artă al Muzeului Regional de Istorie și Artă primele două lucrări de pictură achiziționate de la Nicu Enea (Intrarea în cetate și Cetatea Neamțului). La începutul anului 1958 are loc primul transfer de lucrări (13) de la Sfatul Popular Bacău, lucrări din fosta Pinacotecă Municipală.

În perioada 1960-1970 patrimoniul de artă s-a îmbogățit în mod constant, în primul rând prin transferuri de la Muzeul Național de Artă al României și de la Fondul Plastic București, dar și prin numeroase achiziții. Prin decizii ale Ministerului Învățământului și Culturii sau ale Consiliului de Stat pentru Cultură și Artă între anii 1960-1966 au avut loc cele mai importante transferuri ale unor lucrări de pictură, grafică și sculptură care, alături de achizițiile făcute de muzeu, au stat la baza constituirii primelor colecții și care au alcătuit nucleul valoric al expoziției permanente. Edificatoare sunt lucrările semnate de: Mișu Popp, Mihail Töpler, Anton Chladek, C.D. Rosenthal, Constantin Lecca, Henric Trenk, Carol Popp de Szathmary, Gheorghe Tătărescu, Ioan Negulici, Niccolo Livaditti, Nicolae Grigorescu, Ioan Andreescu, Theodor Pallady, Gheorghe Petrașcu, Nicolae Tonitza, Ștefan Dimitrescu, Francisc Șirato, Camil Ressu, Aurel Băeșu, Iosif Iser, Nicolae Dărăscu, Samuel Mutzner, Rodica Maniu ș.a. La toate aceste nume s-au adăugat și artiști contemporani precum Alexandru Ciucurencu, Dimitrie Ghiață, Corneliu Baba, Alexandru Phoebus, Brăduț Covaliu, Ion Bitzan, Ion Sălișteanu.

În aceeași perioadă și prin aceleași mijloace, transfer și achiziții, au fost înregistrate și primele lucrări de sculptură, creații ale artiștilor: Boris Caragea, Ion Jalea, Gheorghe Anghel, Oscar Han, Constantin Baraschi, Marcel Guguianu, Corneliu Medrea, Dimitrie Paciurea, Ion Irimescu, Alexandru Gheorghită, Constantin Popovici, Mac Constantinescu, Constantin Lucaci ș.a.

Colecția de grafică s-a constituit în 1964 când, alături de lucrările intrate deja în patrimoniu începând cu anul 1958, secția de artă a beneficiat de transferul a 356 lucrări de la Muzeul Național de Artă al României. Ponderea însemnată în această colecție este asigurată de lucrările graficienilor contemporani: Eva Cerbu, Marcel Olinescu, Marcel Chirnoagă, Nicolae Brana, Vasile Dobrian, Mariana Petrașcu, Ana Iliuț, Hortensia Masichievici, Corina Beiu Angheluță, Ion Nicodim, Stelian Panțu, Gheorghe Adoc ș.a. În 1969 muzeul achiziționează un număr important de lucrări de grafică aparținând lui Aurel Băeșu (103) și Ion Diaconescu (45).

Colecțiile de artă veche și artă decorativă s-au constituit începând cu anul 1970.

Contribuții substanțiale la creșterea patrimoniului au continuat și în perioada 1970-1980 printr-o politică judicioasă de transferuri și achiziții, colecțiile muzeului îmbogățindu-se cu lucrări ale unor artiști de prestigiu atât din perioada modernă cât, mai ales, din perioada contemporană. În această perioadă alături de transferurile amintite s-au adăugat cele de la Comitetul de Cultură Bacău, ale unor lucrări reprezentative de artă contemporană, în mod deosebit ale plasticienilor băcăuani.

În dinamica îmbogățirii patrimoniului un rol important l-au avut donațiile. Prima și cea mai importantă donație este oferită de Elvira Enea, care în 1970 donează muzeului colecțiile de pictură (130) și grafică (210) semnate de Nicu Enea împreună cu imobilul și terenul aferent. În decembrie 1970, urmare a gestului plin de generozitate al doamnei Elvira Enea, s-a deschis pentru public „Casa muzeu Nicu Enea”.

După numai un an de zile, la 1 octombrie 1971, se inaugura Casa Muzeu „George Bacovia”, cu prilejul primului festival literar – artistic „George Bacovia”, în ziua în care se împlineau 60 de ani de la apariția poeziei **Plumb** în revista *Versuri* din Iași.

În camerele casei în care poetul a trăit și a scris între anii 1906-1925 a fost reconstituită atmosfera timpului cu obiecte de mobilier, tablouri, fotografii, documente, facsimile. Pe parcursul anilor au mai fost achiziționate și alte manuscrise ale unor poezii decât cele aflate inițial în patrimoniul casei, astfel că la ora actuală, există 97 de manuscrise în inventarul casei.

Colecția de artă veche s-a constituit în 1971 când, alături de cele 7 icoane transferate în 1970 de la Sfatul Popular Bacău, au fost înregistrate 32 de icoane provenite din donația Vasile Heisu de la Răcăciuni.

În 1977 plasticiana Mariana Cretzu-Medeleni, legată sufletește de meleagurile băcăuane prin anii copilăriei petrecuți în satele Valea Salciilor și Medeleni, a donat muzeului o colecție de 40 de lucrări de sculptură mică din creația proprie.

În 1979 George Apostu donează două lucrări de sculptură (Fluturi și Laponă) și 10 lucrări de grafică (desene).

Începând cu anul 1990 au apărut câteva donații cu număr mare de lucrări care au contribuit în mod considerabil la îmbogățirea patrimoniului, dar și donații ale artiștilor din Bacău sau din țară făcute după organizarea la Galeriile „Alfa” a unor expoziții personale.

În 1991 actrița Clody Bertola donează din colecția personală 77 de lucrări (71 de grafică și 6 de pictură) creații ale artistului Ștefan Constantinescu.

Între anii 1992-1994 colecțiile muzeului s-au îmbogățit din donații cu un număr de 15 lucrări de pictură și 549 lucrări de grafică semnate de Lucreția Mihail Sillion, Gheorghe Trășculescu, Corina Beiu Angheluță, Octavian Angheluță, Nicolae Brana și Laurențiu Stan.

În 1997, prin generozitatea domnului Dimitrie Cosmescu, în colecțiile muzeului ajung 420 lucrări de grafică și 5 de pictură din creația plasticienei Lucia Cosmescu.

Alte două donații importante au avut loc în 1998, când graficiana Hortensia Masichievici oferă muzeului 70 de lucrări și în 1999, când sculptorul Constantin Platon, născut la Tg. Ocna, oferă muzeului 11 lucrări de pictură și 20 lucrări de sculptură.

La definirea structurii actuale a patrimoniului de artă a contribuit și existența unui număr important de lucrări provenite din organizarea celor două proiecte: Tabăra Internațională de Creație Plastică Tescani din 1990 și „Saloanele Moldovei” din 1991.

Din Tabăra de Creație de la Tescani în perioada 1990-2006 au fost înregistrate în colecțiile muzeului 623 lucrări, cele mai multe de pictură, din care 244 lucrări aparțin artiștilor străini.

La ora actuală putem afirma că în muzeul nostru a apărut o nouă colecție de artă contemporană universală.

Din 1991 Muzeul de Artă organizează împreună cu Uniunea Artiștilor Plastici din Republica Moldova „Saloanele Moldovei”, proiect cultural deschis participării artiștilor plastici contemporani.

După 16 ani de desfășurare a manifestărilor ce alcătuiesc „Saloanele Moldovei”, în colecțiile muzeului au fost înregistrate 75 de lucrări

(pictură, grafică, sculptură și artă decorativă). Dintre acestea 43 de lucrări aparțin unor artiști din Basarabia.

De-a lungul timpului colecțiile muzeului s-au îmbogățit în mod consecvent prin formele amintite, patrimoniul actual având următoarea configurație: colecția de pictură, cu cele 1670 de piese cuprinde lucrări de artă modernă și contemporană românească și de arta contemporană universală; colecția de grafică cu 2650 de piese are în componență grafică de șevalet, desene și gravuri; colecția de artă veche românească formată din 84 de icoane; colecția de sculptură compusă din 249 de lucrări și colecția de artă decorativă alcătuită din 69 de lucrări care este alcătuită din obiecte în ceramică, metal și sticlă, mobilier și tapiserie.

În concluzie, în cei 50 de ani de la înființare, colecțiile muzeului s-au dezvoltat printr-o atentă și consecventă politică de transferuri și achiziții și prin atragerea unui număr important de donații.

În acest sens, trebuie să menționăm contribuția substanțială în constituirea și dezvoltarea fondurilor de bază a lui Iulian Antonescu și a Eugeniei Antonescu.

După constituirea fondului necesar organizării unei expoziții permanente, având în vedere și numărul important de lucrări din depozitele muzeului, în 1960, directorul muzeului, Iulian Antonescu, reușește să obțină încă un spațiu expozițional. Este vorba de Galeriile de artă „Alfa”, locul unde au fost organizate numeroase expoziții temporare cu lucrări din colecțiile muzeului, dar și importante expoziții prin colaborarea cu artiști plastici din Bacău și alte orașe din țară, precum și din afara granițelor.

Pornind de la funcțiile principale ale muzeului, contribuții substanțiale la creșterea, păstrarea, conservarea, restaurarea și valorificarea patrimoniului au avut și generațiile următoare care și-au desfășurat activitatea în muzeul de artă. Îi amintim acum, la ceas aniversar, pe toți cei care au contribuit la evoluția muzeului de artă către o instituție reprezentativă în peisajul muzeistic din țară: Elvira Enea – „custodele și muzeograful casei *Nicu Enea*”, muzeografii – Alexandru Popovici, Elena Gavriluță, Mihaela Pupeza, Doina Bujor, Viorica Filimon, Angela Calapod, Ana-Maria Baciuc, Carmen Mihalache, Cristina Radulian, Ileana Ploscaru, Ovidiu Genaru, conservatorii – Maria Druică, Viorel Savin, Iulia Viorica Lupu, Cristina Bibire, Ioana Băitanu și Doru Calmuschi, custozii – Alexandrina Cantoriu, E. Hlebanovschi, Didina Belez, Maria Donea, Elena Rusu, Georgeta Verman.

În istoria sa, muzeul de artă a trecut prin mai multe forme de organizare. În perioada 1991-1999 a căpătat autonomie, intitulându-se Muzeul de Artă Bacău și a avut în structura sa două secții : Artă și O.J.P.C.N.

Sub coordonarea directorilor Mircea Filip și Georgeta Popovici, specialiștii secției de artă au colaborat în organizarea unor expoziții temporare și în activitatea de evidență a patrimoniului cu colegii de la Oficiul de Patrimoniu: Feodosia Rotaru, Gheorghe Burlacu, Gheorghe Barbu, Eugen Șendrea, Mariana Moldoveanu.

Colaboratori importanți ai muzeului au fost însă și artiștii plastici. Dintre toți cei care, într-un fel sau altul, au participat la evenimentele muzeului îi amintim pe Paul Gherasim, sub îndrumarea căruia a fost organizată expoziția permanentă și Ilie Boca, o prezență activă la toate manifestările muzeului.

După 1990, prin organizarea „Saloanelor Moldovei”, muzeul de artă a început o colaborare deosebit de prețioasă pentru noi toți cu U.A.P. din Chișinău reprezentată de președinții: Sergiu Cuciuc, Andrei Negură și Anatol Rurac.

Cei care lucrăm în prezent la muzeul de artă (muzeografii – Geta Barbu, Eugenia Popa, Carmen Murariu, Mihnea Baran, restauratorul – Silvia Tiperciuc, conservatorii – Cătălina Știneru, Mihaela Răspopa, Petronela Mihalcea, custozii – Liliana Vasilescu, Simona Zaharia, Marcela Gavrilă, Magdalena Diaconu) continuăm tradiția de muncă specifică muzeului, încercând să transmitem la rândul nostru generațiilor viitoare un patrimoniu artistic cât mai bogat și mai bine conservat.

L'organisation et le développement au patrimoine d'arte

Résumé

Les premières épreuves d'organisation artistique à Bacău appartient aux peintres Nicu Enea (1897-1960) et Ion Diaconescu (1916-1945), plasticiens qui, en 1937, ont mis le fondement de la première Pinacothèque Municipale. De mai 1960 a été créé le secteur de l'art de Bacău du Musée dép. d'histoire et de l'art de Bacău. La collection des tableaux insérée dans la thématique expositionnelle était le résultat des acquisitions locales et du transfert de la Pinacothèque entreprise par les spécialistes coordonnés par Iulian Antonescu.

Le plus important fond qui a contribué décisif à l'organisation patrimonial du muse est celui ci qui a été constitué pendant 1960-1966 grâce à la politique judicieux des transferts et d'acquisitions. Parmi les plus importantes sont les oeuvres signés par Mihail Topler (1780-1820), Anton Chladek (1794-1882), Niccolo Livatidi (1804-1858), Mișu Popp (1827-1892), Ion Negulici (1812-1851), Gheorghe Tătărescu (1820-1894), Theodor Aman (1831-1891), Nicolae Grigorescu (1838-1907), Ioan Andreescu (1850-1882), Theodor Pallady (1871-1956), Gheorghe Petrașcu (1872-1949), Nicolae Tonitza (1886-1940), Ștefan Dimitrescu (1886-1933), Octav Băncilă (1872-1944), Nicolae Dărăscu (1883-1959), Iosif Iser (1881-1958), Camil Ressu (1880-1962), Nicu Enea (1897-1960), Micaela Eleutheriade (1900-1982).

Les oeuvres de ces maîtres de l'art plastique roumaine moderne constituent le nucléu valorique de l'exposition permanente. En 1970, Elvira Enea, l'épouse du peintre N. Enea, a donné au Musée, la maison, le terrain, 130 oeuvres des peintures et 210 graphiques signés par N. Enea. Ainsi en décembre 1970 a été ouverte pour le publique „La Maison musée Nicu Enea”.

Pendant 1971-1999 le patrimoine a reçu d'entres donations importantes (1177 peintures, graphiques et sculptures). Pendant les 50 année d'existence, les efforts des spécialistes ont été dirigé vers la constitution des collections d'art roumaine ceux qui ont apporté au musée un prestige zonal et national. Le patrimoine muséal compte aujourd'hui plus des 4.700 oeuvres (icônes, peintures, graphiques, sculptures, art décoratif) parmi les quelles 250 oeuvres sont réunis dans l'exposition permanente représentant l'évolution des arts plastique roumaine du XVIIIe siècle jusqu'à présent.